

T. 1. p. 888

12

13.

PIETAS SUPREMA
MEMORIÆ

+ 1678.

SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI,
DOMINI

BERNHARDI,
DUCIS SAXONIÆ, JULIACI, CLI-
VIÆ ET MONTIUM, LANDGRAVII DU-
RINGIÆ, MARCHIONIS MISNIÆ, PRIN-
CIPIS HENNEBERGIÆ, COMITIS MAR-
CÆ ET RAVENSPURGI, DYNASTÆ
RAVENSTENII,

Jenensis

PRINCIPIS DOMINI^{QUE}
HACTENUS NOSTRI
CLEMENTISSIMI,

INTER EXEQVIARUM PUBLICA
OFFICIA,

AUTORITATE SUPERIORUM,
PROPRII CORDOLII NECESSITATE
REDDITA

1678

PHILIPPO MÜLLERO
SS. THEOL. D. EJUSD. ET ELOQVENT. AC POES. P.P.
IN ACADEMIA JENENSI.

12.

170. n.

SERENISSIMIS PRINCIPIBUS AC DOMINIS

DN. MARIAE,
DUCI SAXONIAE, JULIACI, CLIVIAE
ET MONTIUM, NATAE DUCI TREMOLIAE, LANDGRA-
VIAE DURINGIAE, MARCHIONI MISNIAE, PRINCIPI HEN-
NEBERGIAE, COMITI MARCHAE ET RAVENSBURGI,
DOMINAE RAVENSTENII,
PRINCIPI VIDUAE ET TUTRICI,

SIMUL
DOMINO

JOH. VVILHELMO,

AC
DOMINAE

CHARLOTTAE
MARIAE,

SERENISSIMI ET GLORIOSISSIMI PA-
RENTISHEREDIBUS VIRTUTUM NOMINUMQUE
ILLUSTRISSIMORUM, FELICISSIMIS,

PRINCIPIBUS AC DOMINIS MEIS
CLEMENTISSIMIS,

HOC PIETATIS PUBLICAE OFFICIUM, ANIMO INTER
MORBI ARDORES FESSO, PRO EO AC LICUIT
PRAESTITUM

PER SANCTIORA EFFICACIS EX DEI OPT. MAX. GRATIA SOLATI
VOTA, HUMILLIME OFFERT

PHILIPPUS MÜLLERUS, D.P.P.

Oncidisse rempublicam, nihil spei reliquum, clamitabant multitudo in urbererum dominâ, miles cum armis, sine insignibus magistratus, populus per tribus, die quo reliquiæ Cæsaris Germanici inferebantur tumulto Augusti, illo modò per silentium vasto, modò ploratibus inquiete. In quas autem voces ac habitum dolentium *Nos* convertemur, ostentu funeris quo *Serenissimus* olim *et optimus Princeps noster* conditorium implevit? Ullane clades huic quâ sumus affecti ab irato Numine, par excogitabitur? aut capietur dolor acerrimus, quo minus suâ quisque domo prorumpens, vagi & furentibus similes totam urbem luctu ac mœrore compleamus, nullis questibus omissis quos in eo casu indignatio suggerit? Nam subditi *justissimum et mitissimum dominum*, cives *optimum et prudentissimum Principem* invocantes, certamen quoddam mœroris edunt: simul indignati, tam viridem & in flore ætatis fortunæque, invidiâ quadam DEI, ereptum rebus humanis. Vigor ejus & vultus præfidentis provinciis, regentis negotia, meritis præmia tribuentis, recursant oculis. Quid? cum bellum habeat Germania, ac ipsi foedere proprio illigemur, ubi nunc vigil ille, ac defensor? Sive infelicia arma processerint, & delectus ac supplementa militum, equi, arma, commeatus, pecunia, consilium maxime præsentarium; sive pax vagis rumoribus spargi cepta coiverit, *viro Principe* opus est, qui transitus, hyberna, conditiones cunctas moderetur, qui immodicos regat, superbos coërceat, miserorum indigenarum corpora, fortunas ac vota generosè tueatur. Væ nunc, væ regioni, cujus Princeps planè *infans* est, levissimi cujusque opem injuriamve admittiturus ipse. Ecquis verò, *Patres*, virtutis vestræ par aestimator, cives, industriæ autor & retributor extiturus est: Hei

PIETAS SUPREMA

mihi, cum oculos acrimoniâ lacrymarum languidos in ad-
 versam sedem verto, cum te, *Dive Bernharde*, reposco, ut
 nostræ pietatis exempla vivus, valens ac floridus acceperis,
 inspexeris & variâ bonitate permulleris; nunc rebus adeo
 retrò sublapsis, obstupeo assurguntque comæ, & vox fauci-
 bus hæret! Illene ego, qui tot annis hæc pulpita *vicariis*
insignium ingeniorum Gratiis animari, *Natalia Principis*
 publico plausu veneratus, egone non nisi in funera natus,
 & nænia factus, & destinatos vivo sospiti que pro meo captu
 statuque paupertino honores, alio longè eventu exsolvere
 adaçtus sum? Sic enim *Infantem* Wilhelmum, primam
 Patriæ spem, olim deplorabam. Sic & Patrem ante diem
 tam luctuosè ereptum, imbelli hac voce lamentari jubeor:
 adeo Syfigambim Perficam imitari, ut vestra omnium ma-
 la capiam solus. Sed parendum est Scto Vestro, *Proceres*
Venerandi, & ceu quædam sit flere voluptas, indulgendum,
 Heliadum ritu, dolori publico: quem tamen proprii sensus
 incendium sponte inflat & vitalia ipsa depascit. Ferte nunc
A. H. ferte cineres *Bernhardi* huc, ut Agrippina carissimi
 sui, & Polum in *Electra Euripidis* probè æmulamini, si
 quid Principem in fortunâ suâ, non fortunam in Principe
 Vestro coluistis, & Hæphestionem Cratero confudisse, de-
 corum agnovistis. Mihi hanc date veniam, si forte recen-
 tium affectuum doloribus, fessus mœrore longo & febris jam
 peracri rabidaque tostus, meique tam animi quàm corporis
 incertissimus, antecar. Nam ab infirmo desiderio & mu-
 liebribus lamentis vocor ad contemplationem virtutum
 Bernhardi, quibus vel hostes in pereunte indigniùs æmulo
 ingemuisse scitis. *Rex regum Simandius sum, si quis, qua-*
lis fuerim, & ubi jaceam, nosse velit, meorum aliquid ope-
rum exsuperet. Superbus erat sepulchri titulus, quo Si-
 mandius ille Ægypti monarcha, indice *Diodoro* ostenta-
 bat sese. At forte non sit cur nostra tempora, & fortunas re-
 gnantium componamus barbarorum potentiaè formidabi-
 li, luxuique in ipsis cineribus immodico. Nec Persarum
 Magnus Rex olim Socratem anteibat, tam vulgo vilem, &

pla-

MEMORIALE.

plane privatae fortis hominem, nisi *cum iustior ipso videretur*. Animus est qui magnos facit, & tenor actionum, in quibus imperantium decus & civium salus vera resplendet: Nisi Turcicam truculentiam, Tartaricam agrestiam, & si quid aliud atrocitate sua terret ac turbat orbem terrarum, viros demum & Dis superis pares opinemur: dememores plane, ut talium latrocinia solis scelerum fociis probentur, ac ultimus ad generum Cereris descensus sine caede & sanguine raro fiat. Nobis qui virtutis cultum profiteamur, & uno hoc spectaculo, quam propè accedant ad exemplum *veri boni*, explorandos mortales statuimus, *Opera Bernhardi Herma-*
thenæ erunt scrutantibus, *qualis fuerit, & ubi situs sit. Opera*
radico. Nam *genus* & proavos & quæ non fecimus ipsi, inserunt sanè Regii Spiritus vim, incendunt imitamentis probatis, & reverentiam in publicum circumdant. Nec clarior fons honoris congeniti est, quam *Antiquitas Rute*
Saxonica à Witichindo usque deducta: quam tot nomina belli pacisque artibus illustria posteritati ingerunt, peploque Minervæ intextam ostentant longè; ut nulla famosi ortus nobilitas huic præponi, raro ulla componi possit. Sed Noster Princeps, nisi quantum exemplum à Divo *Wilhelmo* patre accepit, & in *Patris & Agnatis* reliquis spectavit, propriis dotibus excelluit. Quarum initia nascendi felicitas, ingens Dei munus, tanto altiùs ac latiùs conlevit, cum Patrens uterque prolem ad maturum ævi & actionum decus, memori officii patrii curâ certatim enutrient. Ac mirè jucundum sit documentum educationis, quo illustre hoc ingenium properavit per omnia togæ & sagi documenta; ut morum gratiâ exquisitâ, liberali eruditione & usû linguarum expedito inclaresceret; dum corpus saltandi elegantia concinnat, equitatio firmat labori, & venatus fami, siti, pervigilio, periculis, ut familiaribus inluefacit, more compari Persicæ nobilitatis & Germanicæ fortitudinis; quam hostis Tacitus pridem, ut ante Xenophon istam, effigiavit. Quæ, (ut *Rhetori* olim *Infantia* sola sui principis, amplum perorandi argumentum præbitura,) majoribus indies specimibus

PIETAS SUPREMA

nibus obteguntur. Agamemnoniam quidem adorem, ceu
palmas maritatas, heic coalere video; ἀμφότερον βασιλεὺς τ' ἀγαθὸς
κατὰ τὴν αἰχμητῆρα. Alterum *Pacis*, quæ maximum generis
humani bonum est, alterum *Belli* argumenta ediderint. *Pa-*
cis prima ac sapiente dignissima professio. A quâ ab-
horrere & cum C. Caligula queri *defectum calamitatum*
qua atrociores non insigniant tempora sua, monstrum &
pestem orbis terrarum certam arguit. Ter ò & amplius fe-
licem provinciam, felicem principem, quem animus in odia
& tumultum corruptus non invaserit! uti vicissim Germanis
quibusdam ducibus is pruritus non infrequens fuit, ut mili-
tem Curio indueret, ut genti pacem ferre scienti stimulos fu-
riales cum Attio Tullio adderent, & Imperatoris nomen au-
cuparentur, parentur, suâ clade docti, quo periculo quies
honestâ sollicitaretur. Duci Bernharδο quid majus me-
liusve debeatur quàm Pacis bona universa? Hæc, pro qui-
bus Parens & Patruī necessaria arma induerant, & liberta-
tem Germanicam generosè propugnârant, Noster Heros
tueri, dispertire & novis accessionibus indies augere pretium
duxit. Quod nec ipsum sine armorum vi integrum est per-
missum, impotente *Gallorum Svedorumque* contentione;
Germaniam faciendi suam prædam; & spolia absunta toti-
us corporis raptu supplendi. Præceps in turbas Gallia, eumque
nacta dominum qui nec sibi nec aliis quicquam immotum
fineret, illecta tot successibus inter gentes, quæ victæ dome-
sticis vitiis, alienæ injuriæ jam pridem paterent; tentatâ &
perpetratâ quibus coercebatur, foederum rupturâ, ad Chri-
stianæ Europæ servitutem ruebat impetu solito. Nutabat
subruta dudum Hispania, ac ut procideret, tibicen Batavus
propelli debuit. In hunc, passim crimosè impetitur, ex-
peditæ bipennes, fraudes structæ, & corrupta ubique fide ci-
vium, obsidia simulata deditioibus ante pactis soluta; re-
busque partium conclamatis, in latus alterum Germaniæ
Rhenomosellanæ similem vim exercuit; perpulitque retra-
ctantes & nimis *cunctatores* Teutonas ad jugum à cervice
repellendum. Quod eo successu tentatum iri, ut Gallica am-
bitio

MEMORIÆ.

bitio sine tamen suo excussa, intra limitem redigatur, & modestiorem viciniam præstet, spes non vana alitur: licet interstina suspiciones, expilationes, injuriæve ab iis qui tutari debuerant, simul studia Gallicisstantia, & Neutralitas indigna hoc seculo & statu, exploratæ victoriæ fructum interpellatura, ac pace solum pristinâ utcunque commutatura videantur. Meruit verò fideli fortiq̄ue ope consilioq̄ue Rutata Domus Saxoniae Ducum, ut communis patria sese ipsi æariam, se clientem, se alumnam profiteatur: is rebus ac *dubiis & asperis* Principum nostrorum sensus & studium pro causa patriæ eluxit: Nec veriti sunt, cum præsertim hyberna & militaris ferocia aliorum ingravescerent, singulari foedere cum Cæsare pacisci, & suas copias in hostem Germaniæ emittere, nulli impensæ, odio, periculo paruri, dum domi pax illibata floreret; nec fumus hostilis uspiam viseretur. Quòd elogium *Spartani* regis quàm prosperè occuparit Bernhardi pervigil prudentia, verbis eloqui difficilius est, ubi rerum testimonia agros cultos, pagos instructos, urbes opulentas, securitatem altam, foecunditatem mirificam, artes, mercimonia, opes copiasque ubique ostentant: Quid nunc ipsas Bonæ mentis sorores & magistras *Virtutes* provocemus; si juvet ire per officinas singularum, & perlustrare exsinuantes sese Gratias, quibus innutriti sumus. *Pietatis* primum quanta sanctitas hoc pectus animabat? ut, Theodosii Imperat. Junioris ritu, domum suam *matutini vespertiniq̄ue sacri* observantiâ propria adstringebat? publicam civium religionem per se ipsum & palam ducere, & arcana in DEUM O. M. devotione adeò incendere cupiens, ut Principis regia eodem & *Jehova sacrarium* catervatim adiretur, verbiq̄ue divini auscultatio fessam in stas auditoriis pietatem denuò inflammaret. Quæ gloria in tam excordi & profano seculo tantò est illustrior, quàm Hetrusci an Stygii doctoris disciplina pervetus & ante Florentiæ cunas prodita, aularum plurium ambrosia sit, ne quid ibi nobilius, nisi *αἰθερῶν*, dirumque dictu, inceptu factoque cognoscamus; eamque *Politicam libertatem* magnis demum & generosis ho-

PIETAS SUPREMA

minibus dignam celebremus. Simulacris saltem pietatis ad vulgus continendum, ad alios fallendum opus, ut Ægyptii sacerdotes *ibidem rostra* ac alias in Hieroglyphis larvas populo proponebant; ne suum porrò faciat Pontificia cathedra ingenium, obducere fabulam & fucum *simplicitati* mortalium, præcipuè *Teutonum*, quos intra suos fines exagitant præpotentes illi lemures. Factum, quod horrens refero, ut in hoc ipso bello victori è prælio Principi oblatus plausus eâ conditione placuerit, *si tamen DEI nulla mentio inserta esset*. Licet hæc esca pecuniâ emungendi provinciales prima sit, *Constantia imperantium promissa in religione*. Quasi verò hoc tunc ageretur, nec injurantes id suo maximo in utrumque bono malove aut servaturi aut omiffuri sint,

Curva in terras anima & cœlestium inanes.

Bernhardo, Principem verè *diolēphēa* *Deum genus, curam, exemplum, imitamen* agnoscenti, à Deo Deiq; explorata voluntate auspicia actionum omnium capi oportere, adeò certum erat, ut inter portenta haberet levitatem profanam, nec in ullo suorum speciem hanc ferret: cives suos ad *DEUM* generis statusque sui caput & autorem converti, divinis imperiis obsecundari, decus Regis Regum undequaque inclarescere, summum studiorum omnium haberet. Impleant oculos, sensusque omnes templa christiana, maximum omninò urbis, dignâ piissimo Principe sede coruscans, & Zelum illum auratis stricturis undique perfundens; ut opera divino honori præcogitata, tot cultorum Dei fomenta, ornamenta, nova fortuna, testis & illex probitatis non semper inprosperæ. Ex isto fonte bonorum, qualem Crœsus Sardinibus suis aperuisse docebat per artes liberales, velut ex Edenio Hydrophylacio, rivi plures manarunt; inde Justitia, inde Clementia, inde doctrinæ salutaris humano generi amor perpetuus, Præses ipse tribunalium ac spirans Astræa, cui oppresso à cive à superioris impotente Dominatu, non protenus subvenit? Cui jus æquum precanti non dedit sese? quis in variâ, ut tempora sunt, rerum suarum jactatione, Pharum

rum

MEMORIÆ.

rum hanc salutis non conspexit, hunc portum è procellis non tenuit? Sentes, nisi quâ jus & exemplum urgeret, frui gratiâ & in melius reformare vitam gaudebat: Nemefin quoque vindicem ad eò revocabat, à summo rigore, ut nulla tristior sententia quàm humanitas vitæ admitteret, per ipsum non clementer mitigaretur; præcipuè ubi *Majestatis lex* exercenda esset, Tiberiana dilatio, & Domitiani rubor, ac Septimii Severi Sardonium risus nil minus quàm hanc *humanitatis ædem* obtinebant. Malebat enim nescire literas, quæ sanguine humano miniatæ ducerentur, & mortuis vitam reddi à se non posse norat, quàm salvis utiliter relinqueret. Obversatur hodiernum oculis nostris ac longissimè promicat illud clementiæ specimen, quod Natalium heu supremorum lætitiâ insignibat. Profugerat miles & quantum morte justè luitur, furtò perfidiâque foedâ militarem disciplinam solverat. Auxiliares copiæ ad limitem festinabantur, ac opus exemplo erat, ne obsequium militare solus Papyrius ad salutem publicam asserere videretur. In oculis supplicium erat; & ne ipsi reo suum exitium improbari poterat. Scalas subduci, & longam hunc literam esse, tanta hominum in id coeuntium multitudo sese conspiciari jam putabat. En verò, ut mitescit generosum pectus, & quicquid humana potestas remittere potest, in sui operis parte habet! Misertus Princeps illius improbi, & ultimi supplicii horrore perfundi satis ratus, veniam dari, gratiam vitæ fieri præfens pronunciat. Ex orco verò tum sese sentit retractum, ille maleficus, & stupet ad bonitatem, quâ se indignum norat. Mirata tunc concio universa eventum est, & sensit animi magnitudinem, quæ tam illustri exemplo agnosci mallet: non passura ut dies *publicæ omnium salutis natalis*, vel ignobilissimâ fontium morte funestaretur. Verum is efficacis Principum præsentia genius est, ut velut sol quocunque vertitur, vitali tepore refocillet rigentia, & suæ bonitatis stricturis animet quicquid emori jam & spe ipsâ cassum videtur. Inquies & indefessus agendo spiritus materiam rerum parem suæ magnitudini quærebat; si quod domi negotium, si fo-

Finitis

PIETAS SUPREMA

ris occurreret, & principem polceret, ipse tum Bernhardus gerendis rebus adesse, ipse dignoscere singula, & Principem facilitate admissio- rum responsionum gravitate salutari, indulgendi temperie perpetuâ tam perseveranter agebat, ut nunquam festum audiendo, nunquam aversum implorantibus, sentiretis: ac tam sui negligentem & jurandi pertinacem incusaretis veriùs, qui ante proprias delicias laborẽ aliis prosperum haberet, horasq; sibi omnes perire statuerit, quæ humanis votis divinoq; honori non darentur. Proдите enim in lucem, vestrumque servatorem appellate tot æumnosi, quotquot Zelum pietatis afflictæ, injurias hostiles, naturæ damna questi estis, celebrate hunc fortunæ vestræ miseratorem, hunc votorum impetrabilium conditorem, & munera fati lætioris ex Bernhardinâ humanitate exponite. Non ille dignum nomine *Principis* & hujus *Christiani* censēbat eum, quem durities immitis averteret à spe afflictorum, quum & infideles Turcæ satis benigni in miseros noscantur; plebem inopem Romanos Principes gratuitò frumento aluisse meminerat, & Sinenses Imperatores propria miserrimorum patrocina, medicamina, alimenta parasse sciebat. Quos verò æquare omni contentione nitebatur, in nobili virtuosorum curâ, quantò speciosior in bonos, in sinceros honesti cultores & æstimatores propensio habetur.

Occupabat hos beneficio, & instrumenta publici boni absolvere curabat eos qui elegantia ingenii, industriâ studiorum, doctrinæ exemplis dignos sese erudito nomine, civitate Academicâ & favoribus publicis præstabant. Quocunq; me verto, quotquot Vestrum, Auditores, conspicio, Domini Nostri excellens in singulis gratia tot idem spirantibus imaginibus refulget. Felix Jena, cui hæc lux lumen tam serenum, cui tam vividus caloris fons infudit ubertatem lætissimam! quò aliò autore firmius condi, altius erigi, pulchrius ornari, indulgentiùs foveri poterat? Fuisse recordamini, qui equis, armis, venatu, jactu, pilâ lusuque alio vitam dominatricem ducerent, abuti patientiâ hominum, & inter vilia servitia ducere auderent eos qui claritate Doctrinæ ac probitate morum ad decus huma-

MEMORIÆ.

humani generis nati erant. Quam longè autem Noster à Cicinio? quâ subtilis ingenii sagacitate perquirebat rerum causas; pensabat merita actionum vitæ, & dignissimam Principe intelligentiam rerum humanarum divinarumque suam faciebat? Inde Regia Bernhardi *virtutum* erat officina, qualem Lampridius Alexandro Severo, Jovius Francisco I. Galliaë R. instructam refert. Inde *Mensa Principis* munditie eleganti, gratiosa modestiæ, doctrinæ, & amœnitatum omnigenarum ferculis variabatur, adeò, ut non solum Platonis cœnæ etiam postero die palatum permeârint; sed

Ante diem serò componat vesper Olympo,

quàm oculis emetiri deliciarum ordines infinitos, & voluptatum purissimarum strues transcendere ingenio licuerit. Nectamen recensu sollicito opus ad Vos, in omnia testes, tam recenti imagine pristinorum decorum, & uno maxime desiderio amissi, quò autore ac duce nec fervere virtus elanguit in cursu salutari, & juvenus acri percita stimulo nil reliqui ad summam industriam fecit. Nemo jam fabulosum è Græciâ Apollinem, ex Ægypto Mercurium termaximum, similesque veris animi bonis præfides accersat: Bernardus in *aureâ* istâ *quietis valle* vivum scientiis Gratiisque numen affulsit. Ipse Jenam à cunis propè illustribus nutriculam obtinuit, ille vix dum puber tyrocinio imperii futuri ominoso, Magnificentissimus Academiae Rector tot animas virtuti sibi que devotas duxit; ille euntibus in virum annis, Jenam olim prædilectam tueri, & præcipuis vitæ ornamentis ad alienam invidiam, ad gloriæ mansuræ vim perfolere, primum suæ charitatis sacramentum habuit. Circumferat quisquis Jenam intrat, oculos curiosos, & quàm natura metamorphosin induerit, quæ ruderibus casarum palatia insederint, comparet pristinae egestati, & immensum hoc Principis Jenam nullo pari exemplo tenentis, augentis perbeantisque munus æstimet cordatè, quàm meritò Nos D E O eximiè charos & tot populis, urbibus, Academiis, antelatos infinitis parasangis, gloriemur.

PIETAS SUPREMA

At o

Nescia mens hominum fati fortis que futura!
Evauit momento nostrum illud decus! occidimus! Spartanis quæ nunciabant apud Thucydidem victi ab Atheniensibus: *periere bona. Mindarus cecidit; milites egent, nescimus quò nos vertamus;* hoc modo proclamare queritive cogimur. Periere tot Jenæ florentis gaudia! Bernhardus obiit! nos miseri, nos turba sumus sine duce, sine tutelari! *Ver* autem hoc, non anni lumen & voluptas prima sit, sed *sacrum* illud Romanorum, quo ad avertendas Deum iras omnem factum devovebant. Heu mihi! ut Deum, ut iram Dei imprudens nomino! Nempe DEI irati hoc specimen, hæc vindicta in fontes est. Ingrati acceptorum usufructuarii, arguimur in hoc vulnere, quo concidimus. Dederat indulgentissimus Jehova ingens hoc munus; quo cautè & grato trui animò, Nostri erat officii. Abusum est nemo? nemon? Principem eâ pietate, eâ humanitate, eâ nostri curâ præditum, velut in jus & proprietatem datum interpretatus est; dilapsus in securæ malignitatis ingenium? Reos equidem dies hæc agit; & cum bona nostra ignoraverimus, amissis demum advertimur. Vana nimis est & improba arguendi Deum semper bonum & innoxium impatientia, ob tam tristem sententiam; atrox cum Principe desideratissimo expostulatio, velut desertore, cui vicem tot annorum meriti necdum solvimus. Quid enim libertatem, à diutinis pro salute publicâ curis expedito, & tranquillam in præparato cœlestis gloriæ throno sedes objicimus? hoc nimirum agitur: obstrepitur sapientiæ fati, & quanto consilio divinitas Principum. Vitam mortemque admoderetur, indignius ignoratur. Ut omnes nascentes morimur, etiam respubiicæ velut homines, indice non absurdo Charonte Stygio ad Alexandrum M. Monarchias pristinas repetenti. Sed cum brevis & publica via lethi sit, famam extendere factis, hoc virtutis opus. Noster heros altam & æternam quietem magnis operum exemplis, ut res humanæ ac tempora nostra sunt, redemit. *Quis fuerit, terræ alio sub sole calentes, Germania*

MEMORIÆ

nia tam pretiosi pignoris parens, ac vel una hæc Jena docento. Illæ obeuntem urbes populosque Saxo-Vinariensium Ducum excellos spiritus & virtutem invictam mirabantur. Ernesti, Bernhardi, Johannis Ernesti, Friderici Wilhelmiq; recentissimam strenuitatem, patriæ libertatis vindicias, fortunam in bello, decus in pace, insignem utriusque incepti successum gratantes invicem complectebantur; Maximus Ipse Principum, Imperator Ferdinandus III, primum adolescentiæ florem non sine teneriore eximiæ voluptatis sensu delibans augurabatur. In quos se fructus aucturus Noster esset; hosdem Leopoldo deinde Augusto copiosè editos, bello à quo necdum requiescere datur; Jena verò, toties Bernhardi meritorum monumentum illustrissimum, quoties hos colles, hæc viridaria, has arces, fora, templa, domos, homines ipsos intuemur, quam conscientiam pro Principe non circumfert? In hac, in animis singulorum, in moribus & judiciis omnium, velut Mausoleo, an verius velut spirans augustiori specie totidem palatia implet, & sese vindicat ab lamentis muliebribus, virtutū suarum, quas lugeri aut plangi fas non est, traditâ contemplatione; & maximo ad publica vota sui documento, quod duret ad posteritatem, quod reddat *Serenissima Maria*, Domini ac Parenti optimæ, quantumcunque amissum lugentes tumultuamur. Ecce enim illa salutis auguria, en lumina vitæ speique clarissima, *Dn. Johannem Wilhelmum, & Dn. Charlottam Mariam*, parò Deo & humano generi, Nostro maximè amori, Delicio & gaudiis gratiosum! Ruminalem olim ficum in Romano comitio, quæ super octingentos & quadraginta annos Remi Romulique infantiam texerat, mortuis romalibus & arescente trunco deminutam, prodigii loco habitum est, donec in novos foetus revivisceret. Nam Cæsarum nativum sanguinem in Nerone defecturum prælagâ vanitate conjici, recentiores interpretabantur. Prociderit licet & exaruerit ficus hæc, hic dulcioris vitæ nutritius; at revixit jam ante in foetibus istis; nec mors ipsius perindè ad horrorem accipi debet, ac ficorum trium, *Alexandrinis* quæ vocitabantur

PIETAS SUPREMA

tur ficibus laterum, ad tentorium Alexandri Severi casus, paulò ante obitum Cæsaris. Superest vindex & instaurator Paterni Genii; hunc solem, ante jam orientem, quam occalum minaretur prior venerati, nil secundum obtinemus à vicissitudine mortis vitæque regiæ Gallorum. Proclamitetur licet lugubribus tonis: *Ducem Bernhardum mortuum! Ducem Bernhardum tumultatum, Ducem Bernhardum gloriamve Nostram ablatam esse!* At quantocyus optabilior vox respondat: *Ducem Johannem Wilhelmum vivere! Ducem Johannem Wilhelmum florere! Ducem Johannem Wilhelmum prosperare & felicissime patrissare!* In hoc vigore Parens mortis victor ovat; in hoc exemplo superstat spes publica, in hoc pignore salus Nostra vivit, floret & perennaturis fructibus intumescit. Heros ille ante senium corporis, ante fessas animi vires, ut vitæ claritate, moriendi quoque oportunitate major, fatum, quàm necdum expectaretur, implevit, exiit usum mortalium antequam satiaretur sumentium avaritia; & *Immortalitati*, seræ plerumq; & anxie ætati vix dum impetrabili, *consecratum* sese non alio animo accipere potuit, ac victoriam Dux mediis bellorum tumultibus circumventus, sudori sanguinique plurimo domum venalem. Ergo libens & constans excepit vices tantas, animumque magno & principe viro dignum, adeò quod rectè miremur; corporis habitum incolumi propiorem servavit; uti Asiæ Domitor per salutatatus à milite omni, genus suum & virtutem supremò hoc vitæ actu, viribus dilapsis, testabatur. Nil oculi ejus desiderarunt in novissimâ luce, cum superessent omnia ex desiderio nostro; & in cõplexu conjugis charissimæ, in adspectu Liberorum; inter solatia unici, qui natu maximus feliciter hodiernum imperat, fratris, Serenissimi Ducis *Johannis Ernesti*, Domini Nostri clementissimi, cui vitam & gaudia à Deo Optimo maximoque! cum inter hos proximam à Creatore suo beatitudinem, totus sanctissimis votis cupitam, prospectaret: cum veras provinciarum, scientiarum, virtutum lacrymas sisteret *Optimi* cui ipsas reliquerat, Successoris immensò beneficio.

Nos

MEMORIÆ

Nos igitur A. dignius quàm ut otiosè luceantur Bernhardi dotes decoraturi justius, quàm ut laceretur illâ impatientia, felicitatem Principis beatissimi accepturi, honores, quos Alexander ante laudatus, tunc, *cùm cives essent felices*, sibi despondebat ab ipsis, modò quem ratio sobria & pietas definit, Patri Patriæ, *Domino, defensori, Benefactori piissimo, justissimo, constantissimo, indulgentissimo* apparabimus. Ut in Mausolæis, Pyramidibus, Colossis, & æquante veterem ambitionem opulentiâ modernæ Asiæ, Americæque, vix cinis & umbra, sed solum nomen, moles, quibus ingemiscantium populorum labor immortalis est, vastos insignierit. Nos non paulò firmiore monumento nostræ fidei & amoris sensum nobilitabimus. Cineres charissimi Artemisia libet nectaris diutino haustu. Bernhardi memoriæ animos fidelium civium imbuunto. Servent Ægyptii corpora suorum, in mumiarum æternitatem durantia, intra penetrale ædium annò & amplius, eorum conspectu & præsentia umbratili solaturi damna amissorum; sed Princeps Noster maneto in votis piorum, in exemplò imperantium, in gloriâ Eruditorum: Si quæ ludibria mortis in hoc *atrore & castri terrifici* ostentu, in illo affectuum inquietorum certamine incruduerunt; contra *Sol* oriens, & *diadema sceptrumque* heredi traditum de integro *irradians*, prælagito *Futurum* Bernhardini nominis & gloriarum *incrementum*. Vive nunc Pusio ac puppe charissime, vige & flore spes & fortuna nostra, Princeps *Johannes Wilhelme*, indue paternæ pietatis, humanitatis, elegantia, æquitatis, prudentiæ, magnanimitatis, ac tot, quas quantasve humilis sensus adorat, non complectitur, virtutum uni tibi jam cœlitus servatum, uni circumpositum humanis omnibus, votis, studiisque decus! Tuo genio innutrimur, tuæ spei inhæremus, tuis luminibus oberrant nostræ desideria, tuis incrementis inhiat noster profectus, tuæ felicitati gaudia civium fidelium despondent sese. Dum ipsi Parentem Tuum Nostrumque, magnis ut diversis amoris nominibus, admirando & con-

PIETAS SUPREMA MEMORIÆ.

celebrando asserimus nobis ab indomito mortium impetu, Tuque & Soror florentissima sic coletis memoriam tam gratiosam ut omnia dicta factaque sensibus obversentur, famaue præclari moris, & figuratus in Vobis virtutum excellentiarum genius elucescat indies. Tantis indoles animata Gratiis, quam sincero gaudio perpacabit matrem cum luctu acerrimo conflictatam, & ita Divinitas mitis Nobis ac propitia sit! Olim victricem; tam certo rerum eventu, velut *παλιγενεσία θεοδότω* Nobis renati ipsis, in Vestra adolescentiâ proveci ad pristinam fortunam, in vivace mascularum virtutum magnitudine Vobis cum regnare, triumphare, æternare videbimur! Dixi!

Ms 2584

40

ULB Halle

3

004 969 014

VD 17

M. C.

SERENISSIMIS PRINCIPIBUS AC DOMINIS

DN.
DUCI SA
ET MONTIUM
VIÆ DURINC
NEBERGIÆ

PRINCE

JOH.

CHA

SERENIS
RENTISHE

PRINCIP

HOC PIETATIS
MORBI

PER SANCTIORA

PHILIP

RIÆ,

CI, CLIVIÆ

LLIÆ, LANDGRA-

Æ, PRINCIPI HEN-

RA VENSBURGI,

TUTRICI,

ELMO,

TTÆ

OSISSIMI PA-

DOMINUMQUE

MINIS MEIS

S,

ANIMO INTER

AC LICUIT

X. GRATIA SOLATI

IS, D.P.P.

